

Mamy do czynienia dopiero z pierwszym wydaniem. Dlatego należy spodziewać się, że kolejne będą stopniowo uzupełniane o wspomniane indeksy. Można też rozważyć wprowadzenie na marginesach – oczywiście tam, gdzie to jest możliwe – numeracji odpowiednich paragrafów przyjętych w wersjach łacińskiej i angielskiej. Umożliwiłoby to korzystanie z opracowania polskiego razem z *Analysis Philologica Novi Testamenti Graeci* tego samego autora oraz z przyjętym powszechnie systemem cytowania Zerwicka za pomocą paragrafów, a nie stron. Na pewno potrzebna jest informacja czy opracowanie polskie opiera się na wersji angielskiej, która jest tłumaczeniem czwartego wydania łacińskiego z 1960 r. (jak to jest podane w bibliografii), czy też jej podstawą jest ostatnie wydanie oryginału łacińskiego (jak sugeruje to przedmowa i jak należałoby tego oczekiwać w przypadku współczesnego opracowania). Ponadto bezwzględnie konieczne jest usunięcie drobnych, ale zbyt licznych błędów i przeoczeń w tekstach greckich. Najczęściej spotykany jest brak akcentów i jota subscriptum. Występują również błędne zamiany między akcentami gravis i acutus.

Ostatnie uwagi wzmacniają tylko przekonanie, że warto jak najszybciej wejść w posiadanie egzemplarza pierwszego nakładu. Na poprawione wydanie trzeba będzie bowiem trochę poczekać.

Ks. Artur Malina

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 2002, t. 35, z. 2, s. 460–461

I w o n n a S a l a m o n o w i c z - G ó r s k a, JĘZYK ŁACIŃSKI DLA TEOLOGÓW, Katowice 2001 (Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego, Nr 2), 207 s. (ISBN 93-7030-227-0).

Chociaż łacina ma za sobą już ponad 2000 lat, nadal jest używana. Wielu jednak nie rozumie sensu nauczania i uczenia się tego języka. Warto uświadomić sobie, że język łaciński nie był wyłącznie językiem Rzymian, ale i całej Europy. Był dla elit kulturalnych i politycznych pierwszego i drugiego tysiąclecia paszportem lingwistycznym, gładkim, by móc podróżować po Europie, uchodził za *lingua communis*. Dziś natomiast nie tylko Kościół, lecz podobnie różne instytucje korzystają z mądrości zawartych w tekstach pierwotnie pisanych w języku łacińskim. W wielu kręgach kulturalnych ludzie wychowani w świadomości potrzeby krzewienia humanizmu czynią *lingua latina* bardziej żywą, która pod patyną czasu wciąż zachowuje swój urok i czar, a naukę czyni łatwą, przyjemną i pożyteczną.

Ten, kto wątpi w wartość humanizmu, będzie wątpił i w wartość łaciny. *Lingua latina* klasyczna i chrześcijańska naszego kontynentu jednoczy z sobą osobę Lukrecjusza, Katullusa i Wergiliusza, Cycerona, Horacego i Owidiusza, świętych Hieronima, Augustyna i Tomasza oraz innych wspaniałych twórców słowa pisanego. Ta, która pokonała barbarzyńców i nie jeden raz zdołała wynurzyć się z zapomnienia, odradza się za każdym razem o wiele bardziej wartościowa i pociągająca.

W ostatnich latach i w Polsce obserwuje się duże zainteresowanie językiem i literaturą łacińską. Po części tłumaczymy to koniecznością uświadomienia mieszkańcom Starego Kontynentu ich greckich, a szczególnie łacińskich korzeni naszej cywilizacji dla podbudowania idei zjednoczonej Europy. Z pełną satysfakcją należy uznać fakt wydania podręcznika akademickiego *Język łaciński dla teologów* autorstwa Iwonny Salamonowicz-Górskiej przez nowo powstały Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Podręcznik przeznaczony jest dla studentów rozpoczynających naukę języka łacińskiego. Zawiera dostatecznie dużo objaśnień, by umożliwić samodzielne poznawanie specyfiki języka łacińskiego. Skrypt podzielony został na kilka części. Część pierwsza zawiera 28 jednostek lekcyjnych. Każda jednostka metodyczna składa się z trzech części, które pozwolą w sposób łatwy i przyjemny przyswoić teoretyczne i praktyczne podstawy języka łacińskiego. Jedną z nich jest tekst łaciński, którego zdania obrazują zagadnienia gramatyczne. Materiał gramatyczny obejmuje najważniejsze zagadnienia z fleksji oraz składni języka łacińskiego (łącznie z następstwem czasów). Najważniejsze informacje z zakresu gramatyki łacińskiej podano w sposób przejrzysty i syntetyczny, ilustrując je wieloma przykładami. Materiał gramatyczny oparty jest na tekstach Pisma Świętego, ponadto mszału, brewiarza, a także dzieł Ojców Kościoła. Punktem wyjścia przy omawianiu zjawisk językowych jest łacina klasyczna, a odrębności łaciny chrześcijańskiej są każdorazowo zaznaczone. Utrwaleniu poznanych słów, form fleksyjnych i konstrukcji składniowych służą ćwiczenia (w większości tłumaczenie zdań polskich na język łaciński). W części drugiej skryptu zamieszczono teksty prozaiczne i poetyckie zaczerpnięte ze Starego Testamentu i Ojców Kościoła oraz utwory reprezentujące średniowieczną poezję chrześcijańską. Część trzecia to Canon II Mszy świętej i modlitwy codzienne, a czwarta to słowniczki. Dla lepszego opanowania podstawowego materiału gramatycznego i słownictwa pomocne są ćwiczenia, które sprawdzają umiejętność przekładu tekstu.

Język łaciński dla teologów może być wykorzystany do samodzielnej lektury tekstów literatury łacińskiej. Szkoda tylko, że wśród łacińskich tekstów literatury biblijnej, patrystycznej i średniowiecznej dla porównania nie znalazły się teksty z literatury klasycznej, co dałoby studentowi sposobność zetknięcia się z oryginalną łaciną klasyczną oraz okazję pełniejszego poznania kultury antycznej. Skrypt ten jednak z pewnością ułatwi każdemu przyswojenie podstaw języka łacińskiego: nie tylko teologom, dla których znajomość łaciny jest niezbędna, jeżeli pragną zgłębiać pierwotne znaczenia tekstów swojej wiary, lecz także historykom, filologom tekstów łacińskich z pogranicza literatury sacrum i profanum.

Anna Maria Malina